

Zpráva ze služební cesty do SRN

Místo:

Bayerisches Hauptstaatsarchiv München, Schönfeldstraße 5, Německo
Staatsarchiv München, Schönfeldstraße 3, Německo

Termín cesty:

17. 3. – 21. 3. 2014

Účel cesty:

Nacistická okupační politika v Protektorátu Čechy a Morava – Slovník představitelů okupační správy (Z. Kokošková, M. Sedláková, J. Pažout)

Účastník cesty:

PhDr. Zdeňka Kokošková, vedoucí 3. oddělení Národního archivu

Zprávu podává:

PhDr. Zdeňka Kokošková

Datum vyhotovení:

28. března 2014

Podpis ředitelky archivu:

Část všeobecná

Služební cestu jsem zahájila v pondělí 17. března 2014 v 9.15 hod. z Prahy – Hlavního nádraží vlakem Ex 354 Franz Kafka. Hranice jsem překročila v 11.55 hod. a do Mnichova – Hlavního nádraží jsem dorazila v 15.03 hod. Cesta proběhla bez potíží.

Ubytována jsem byla na Generálním konzulátu ČR v místní části Freimann.

Od úterý do čtvrtka jsem prováděla výzkum ve Hlavním státním archivu (Bayerisches Hauptstaatsarchiv München), na Schönfeldstraße 5, kde se nachází Abteilung II Neuere Bestände. V pátek dopoledne jsem pracovala ještě ve Státním archivu (Staatsarchiv München) sídlícím v sousední budově.

Zpět do České republiky jsem se vracela v pátek 21. března 2014 vlakem Ex 355 Karel Čapek, který vyjžděl z Mnichova – Hlavního nádraží v 12.44 hod. Hranice jsem překročila v 16.05 hod. Do Prahy – Holešovic vlak dorazil v 18.44 hod. Návrat proběhl bez potíží.

Část odborná

Cílem cesty byl výzkum personálních spisů z ústředních bavorských fondů k předním představitelům nacistické okupační politiky v protektorátu v období 1939–1945 uložených v Bavorském hlavním státním archivu v Mnichově a ve Státním archivu v Mnichově.

Při návštěvě v Bavorském hlavním státním archivu jsem se věnovala nejen personálním spisům, ale také materiálům týkajícím se obecnějších záležitostí říšských úředníků obecné a vnitřní správy, které se nacházejí zejména ve fondu *Staatsministerium des Inneren (MInn)* a v torzu registratury z období říšského místodržitele Franze Xavera von Eppa (zpracována v r. 1971) *Reichstatthalter in Bayern, (RStH 1)*. Materiály z obou fondů byly předloženy na mikrofiších a obsahovaly zejména dokumenty širěji související se zákonem o úřednících z 26. ledna 1937 (a řadě prováděcích předpisů a vysvětlení) a dokumenty týkající se struktury, úkolů a plánování a obsazování úřednických míst v rámci bavorského ministerstva vnitra a policie, materiály týkající se povinného prověřování těchto úředníků ze strany NSDAP (schvalování všech úředníků říšským místodržitelem v Bavorsku), ale i konkrétní osobní spisy týkající se penzionování a propouštění konkrétních úředníků. Jednalo se o následující signatury:

1. RStH I

inv. č. 172 Činnost a úkoly MV, 1933–1939

Výroční zprávy 1933–37, zákon o německých úřednících z 26. 1. 1937; k němu řada prováděcích předpisů a vysvětlení; předpis z 29. 6. 1937 o vzdělávání pro vyšší službu v obecné a vnitřní správě (a prováděcí předpisy); dále policejní zál., úkoly inspektorů, referáty v Ministerstvu vnitra – struktura, obsazení, úkoly, návrhy zákonů

inv. č. 173 Činnost a úkoly MV, 1938–1944

Dtto, členění rezortu, úkoly, náplň činnosti jednotlivých součástí, vyčesávání úřadů 1944

inv. č. 180 Záležitosti úředníků, 1933–1944

Příprava zákona k obnově úřednictva z povolání, úpravy dotazníků, říš. a zem. úředníci – platový rámec, specializovaní úředníci (př. veterináři), jmenování a propouštění úředníků, vztah říšského místodržitele a ministerstev, jmenování úředníků – obecně, plánování úřednických míst ve vnitřní správě, lhůta čekatelů na střední a vyšší službu, stav obecné a vnitřní správy v Bavorsku (leden 38), 14. 12. 1937 oběžník všem říšským úřadům týkající se shromažďování údajů o svobodných, příp. (po dvou letech manželství) bezdětných úřednících, plánování míst a jejich obsazování, jmenování rakouských uprchlíků úředníky – podmínky, 1936, plánování úřednických míst za války, 1940, 1942, 1943, jmenování úředníků prověřených od NSDAP, požadavky podkladů pro jmenování úředníků

inv. č. 181 Práva úředníků, politické záležitosti 1933–1944

Jmenování penzionování úředníků, politické přezkoušení, práva úředníků – zákony 1933–1940, požadavky na úředníky z oblasti justice

inv. č. 183 Zákon o německých úřednících z 26. 1. 1937, platný od 1. 7. 1937

Zjednodušování správy, 1944, nařízení k provádění úřednického zákona, 1938–43

Připojená území v roce 1938 – různé předpisy

Nový zákon – úředníci z povolání, tarify, komentáře, rozbor, tisk (Deutsche Verwaltungsblätter)

inv. č. 201 Podpis jmenování úředníků říšským místodržitelem 1937–1944

Všechny návrhy na jmenování vyš. úředníků podepisoval říš. místodržitel

inv. č. 214 Jmenování úředníků, penze, propouštění, 1938–1939

Osobní spisy spojené s odchodem ze služby (většinou)

inv. č. 215 Jmenování úředníků, penze, propouštění, 1940–1941

dtto

inv. č. 216 Jmenování úředníků, penze, propouštění, 1940–1943

dtto

inv. č. 217 Jmenování úředníků, penze, propouštění, 1943

dtto

inv. č. 235 Převzetí zaměstnanců do úřednického vztahu, 1940–1941

Převedení zaměstnanců středního stupně do státní služby – podmínky, jejich soupis v prosinci 1939

inv. č. 246 Personální listy vyšších úředníků, 1941–1944

Formuláře pro obecnou a vnitřní správu, pokyny k vyplňování, osobní listy pro landráty

inv. č. 252 Umístování bavorských úředníků na obsazená východní území, 1940–1944

Výpomoc do úřadů na obsazeném východním území z různých částí Bavorska

přesídlenci nahrazují osoby z Bavorska, které šly do války nebo byly služebně přikázány jinam

2. *MInn 71827*

Úřednický zákon obecný (prováděcí předpisy), 1937–1942

Návrhy na povýšení pro vyšší policejní úředníky (prezidiální spisy), 1942

Směrnice pro vzdělávání uniformovaných policejních úředníků, 1942

Zákon pro policejní úředníky, 1942

Osobní složky týkající se osob, které v období 1939–1945 působily v nacistické okupační správě Protektorátu Čechy a Morava byly objednány již z Prahy podle signatur z rozsáhlé databáze uložené ve Spolkovém archivu v Berlíně. Tato čísla sice k vyhledání posloužila, ale po předání materiálů z Berlína do Mnichova – dnes *Reichstatthalter in Bayern 2, (RStH 2)* – již neplatí. Pozitivní naopak bylo, že na rozdíl od častým využíváním poškozených berlínských mikrofilmů s personálními spisy mi byly předloženy téměř nepoužité originály. Ve všech jedenácti případech se jednalo o osoby, které působily ve vrcholné a střední úrovni nacistické okupační správy v protektorátu (úředníci Úřadu říšského protektora, Německého státního ministerstva a oberlandráti); jednotlivci byli přeloženi do protektorátu v rámci Říše jakožto „úředníci z povolání“.

Celou naší dosavadní databázi říšských úředníků působících v okupační správě jsem na místě konfrontovala s abecedně řazenými osobními spisy uloženými ve fondu bavorského *Staatsministerium des Inneren (MInn)*, sv. 24 (předváleční úředníci rezortu) a sv. 26 (pováleční úředníci rezortu, cca do poč. 70. let). Ve svazku č. 24 bylo hledání negativní, ve svazku č. 26 se však podařilo najít personální spisy šesti osob, které po válce a po

denacifikaci koncem 40. let požádali o místo úředníka ve „vnitřní“ správě Svobodného státu Bavorsko.

Všechny osoby, které se opět zapojily do správy v poválečném Německu, měly ve spise větší či menší zmínku o výsledku pohovoru u denacifikační komise/komory (Spruchkammer). Personální spisy těchto komor jsou ale roztroušeny ve všech státních archivech a podmínkou pro hledání je znalost bydliště dotyčné osoby po druhé světové válce.

Vzhledem k tomu, že jsme věděli, že jeden z úředníků má spis uložený ve fondu *Spruchhammer Dachau*, jenž se nachází v sousedním Státním archivu, bylo možné se seznámit i s materiály tohoto úřadu. Jiné osoby v komorách uložených v tamním archivu nalezeny nebyly.

Závěr

Studium personálních spisů úředníků zapojených do okupační správy protektorátu navázalo na předchozí výzkumy pracovníků 3. oddělení Národního archivu. Uvedené materiály jsou důležitou součástí sledování celkového vývoje nacistické okupační správy na našem území.

Přínosný byl i výzkum spisů věnujících se obecněji problematice říšského úřednictva z povolání (úřednického zákona a jeho novel), která se dotýkala i nacistické okupační správy v našich zemích.